

รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการ
แข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

**The Model of Management Industry Tourism Influenced Advantage
Competitive in Lao People's Democratic Republic**

รณแก้ว อินทกุมมาน, บุรพร กำบุญ,
นราธิป แนวคำดี และ ศิรชญาณ์ การะเวก
มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

**Lodkeo Inthakoumman, Buraporn Kumboon,
Narathip Amthiengtrong and Sirachaya Karawek**
Bangkok Thonburi University, Thailand
Corresponding Author, E-mail: lodkeointhaoumman@gmail

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยของรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 1,604 ราย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 15 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม และใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยของรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว 3) รูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และมีความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันกับความได้เปรียบทางการแข่งขัน

คำสำคัญ: อุตสาหกรรมท่องเที่ยว; ความได้เปรียบทางการแข่งขัน; สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

* วันที่รับบทความ : 3 เมษายน 2567; วันที่แก้ไขบทความ 10 พฤษภาคม 2567; วันที่ตอบรับบทความ : 13 พฤษภาคม 2567

Received: April 3 2024; Revised: May 10 2024; Accepted: May 13 2024

Abstract

The objectives of this research are 1) to study factors that influence competitive advantage in the Lao People's Democratic Republic 2) to analyze the relationship between factors of the tourism industry management model that influence competitive advantage. in the Lao People's Democratic Republic 3) To present a tourism industry management model that influences competitive advantage in the Lao People's Democratic Republic. This research is mixed methods research. The population is tourists who come to travel. In the Lao People's Democratic Republic, there were 1,604 cases the total sample size was 400 people. As for the qualitative research, A purposive random sampling method was used for 15 people. The instrument used to collect data was a questionnaire and used structural equation modeling techniques.

The results of the research found that 1) The management style of the tourism industry influences the competitive advantage in the Lao People's Democratic Republic at a high level 2) Factors of tourism industry management style have both direct and indirect influence on competitive advantage in the Lao People's Democratic Republic. 3) Tourism industry management style influences competitive advantage in the Lao People's Democratic Republic. and are interconnected with competitive advantage.

Keywords: Tourism Industry; Competitive Advantage; Lao People's Democratic Republic

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่สุดในโลกและเป็นอุตสาหกรรม ที่มีการเติบโตเร็วที่สุด สามารถสร้างรายได้หลักให้กับประเทศอย่างมหาศาล ก่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนและกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจ อันนำไปสู่การจ้างงาน สร้างอาชีพและการกระจายรายได้ นอกจากนี้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวยังมีความสำคัญต่อการเติบโตของเศรษฐกิจโลก ในปัจจุบันหลายประเทศทั่วโลกได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นอย่างมากเพราะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอุตสาหกรรมมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วและเป็น หนทางสำคัญของการ นำรายได้เข้าสู่ประเทศ ในสภาวะเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันสูง บวกกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี องค์กรต่างๆ และผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่างก็ได้มีการพัฒนากลยุทธ์การตลาด และเทคนิคในการให้บริการต่างๆ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ทั้งเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และยังเป็นอุตสาหกรรมบริการที่มีบทบาทสูง ในการนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจของประเทศ ซึ่งเป็นอันดับหนึ่ง เมื่อเทียบกับสินค้าส่งออกอื่นๆ โดยมีการผลักดันการลงทุนทางธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจภัตตาคาร ร้านอาหาร การขนส่ง การผลิตสินค้าของที่ระลึก และอื่น ๆ ในหลายประเทศให้ความสนใจและนำเอาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมของประเทศ (กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว, 2565)

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป. ลาว) เล็งเห็นความสำคัญของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยได้ถือเอาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็น 11 ในแผนงานบูรณสิทธิ์ของรัฐบาล เพราะว่าการท่องเที่ยวได้นำรายได้เข้าประเทศ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และการจ้างงานมากขึ้นให้สังคม ซึ่งได้กำหนดและประกาศจัดตั้งปฏิบัติการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวทางด้านธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เพื่อรองรับให้แก่การท่องเที่ยว และการบริการอื่น ๆ ที่มีการขยายตัว นอกจากนี้ยังได้มีการลงทุนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างมาก เช่น การสร้างเส้นทางคมนาคมให้เชื่อมโยงกันทั่วประเทศ และเชื่อมกับบรรดาประเทศเพื่อนบ้าน ไม่ว่าจะเป็นอยู่ทางภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เชื่อมโยงกับทุกแขนงการเศรษฐกิจของประเทศ ทำให้การท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบประชาชนมีส่วนร่วม (กระทรวงแถลงข่าว วัฒนธรรม และท่องเที่ยว, 2565)

ในปัจจุบันสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวได้มุ่งเน้นให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนมากขึ้น และถือได้ว่าทรัพยากรธรรมชาติเป็นของประชาชนทุกคนและต้องช่วยกันดูแลรักษา โดยรัฐบาลสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะเข้ามาบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถจะอำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ชุมชนในท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ มีความยั่งยืน และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม โดยจะมีแผนการประสานงานระหว่างภาครัฐบาล ภาคเอกชน และทุกภาคส่วนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ช่วยกันกำกับ ดูแลบำรุงรักษา และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อจะได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรมอย่างเต็มที่ โดยการดำเนินการของรัฐได้มีการกำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวภายใต้ยุทธศาสตร์ชื่อ “Lao PDR Tourism Strategy, 2016-2028” ทั้งนี้ภายใต้แผนการท่องเที่ยวและยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ได้กำหนดการพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 ด้านหลัก คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยมีมาตรการสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ สร้างโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งแต่สนามบิน ความสะดวกและ การควบคุมการเข้า-ออกประเทศ คุณภาพการให้บริการที่พัก การประชาสัมพันธ์ และการดูแลนักท่องเที่ยวอย่างจริงจัง ซึ่งระบุอย่างชัดเจนในส่วนการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ด้านคมนาคม ด้านการขนส่ง และด้านการท่องเที่ยว โดยการเสริมสร้างการคมนาคมของประเทศเพื่อเป็นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวในระยะต่อไป เช่น การมีโครงการระบบคมนาคมเชื่อมต่อเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว อาทิ โครงการสร้างถนน อุโมงค์ หรือการพัฒนาสนามบิน เป็นต้น (Minister of Planning and Investment, 2020) ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแผนยุทธศาสตร์นโยบายการท่องเที่ยว ค.ศ. 2016-2028 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่ระบุถึงการพัฒนากิจการการท่องเที่ยวของประเทศโดยจะทำ

การเชื่อมต่อ 8 เมืองหลัก คือ พงสาลี หลวงพระบาง เชียงขวาง เวียงจันทร์ บอลิคำไซ สะหวันนะเขตคำม่วน จำปาสัก โดยเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรที่เป็นอัตลักษณ์เด่นของแต่ละเมืองเป็นจุดขาย ดังตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวแยกตามแต่ละประเภท ตั้งแต่ปี 2017 – 2022 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562)

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวแยกตามแต่ละประเภท ตั้งแต่ปี 2017 – 2022

ประเภท	บัตรผ่านแดน		บัตรผ่านแดน		หนังสือผ่านแดน		รวมทั้งหมด	
	นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว		นักท่องเที่ยว	
	รายวัน	ค้างคืน	2017	2018	2019	2020	2021	2022
รวมทั้งหมด	1,039,069	141,691	937,343	1,190,381	1,786,221	2,139,691	2,723,564	3,330,072
นักท่องเที่ยวสากล					421,919	470,137	421,919	470,137
นักท่องเที่ยวภาคพื้น	1,039,069	141,691	937,343	1,190,381	1,364,302	1,669,554	2,301,645	2,859,935
ไทย	932,214	127,120	838,538	1,059,334	741,043	878,278	1,579,941	1,937,612
เวียดนาม	38,350	5,230	44,304	43,580	517,283	662,016	561,587	705,596
จีน	68,504	9,342	54,501	77,846	96,290	122,011	150,791	199,857
กัมพูชา				9,621	7,561	5,519	7,561	15,140
พม่า					1,765	1,730	1,765	1,730

ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยของรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ระเบียบวิธีวิจัย

การดำเนินการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ จากการสอบถามและการสัมภาษณ์ โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

1. ประชากรที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทนำเข้า ในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว จำนวน 1,604 ราย (กระทรวงแถลงข่าววัฒนธรรมและท่องเที่ยวสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว, 2565) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) จากผู้ประกอบการบริษัทนำเข้าที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างตามกฎแห่งความชัดเจนของ (Hair, et al, 2010) จึงได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 400 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยาม และโครงสร้างของตัวแปรเพื่อเป็นการวัดผลให้เที่ยงตรงมากที่สุด

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1. ผู้วิจัยติดต่อขอทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจาก มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขออนุญาตและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบสอบถาม

3.2. ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้ว เป็นรูปแบบกระดาษ (Paper) เพื่อความสะดวกในการตอบแบบสอบถาม

3.3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมข้อมูลได้มาตรวจสอบและคัดแยก โดยยึดความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์มาทำการลงรหัส (Coding) เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าสถิติพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทราบลักษณะการแจกแจงของกลุ่มตัวอย่างด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละกับตัวแปรจัดประเภท (Categorical Variables) และวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐานด้วยสถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) และองค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบความตรงของโมเดลการวัดตัวแปรแฝงแต่ละด้านโดยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรโดยใช้การวิเคราะห์โมเดล (AMOS) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนระหว่างโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เพื่อยืนยันข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ทั้งนี้ในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ทั้งผู้ผลิตภาครัฐ และภาคเอกชน

กลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว จำนวนทั้งสิ้น 15 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

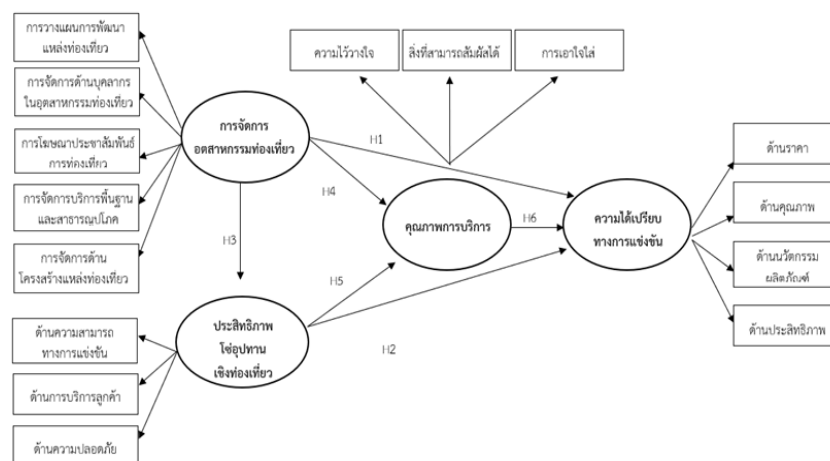
ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และเทคนิควิธีพรรณนา (Description Statistic) เพื่อนำมาจัดหมวดหมู่และนำเสนอผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ได้มีการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์และรวบรวมข้อมูลเพื่อความถูกต้องและน่าเชื่อถือของข้อมูล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิจัยโดยเน้นการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องของในประเทศและต่างประเทศเป็นประการสำคัญ เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่ครบถ้วนสมบูรณ์ตามกรอบแนวคิดในด้านต่างๆ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า 1) ด้านการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.58$, S.D. = 0.892) ด้านประสิทธิภาพโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.53$, S.D. = .895) ด้านคุณภาพการบริการ อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.20$, S.D. = .996) และด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.43$, S.D. = .857)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยของรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน ในภาพรวมผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, SD = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบดังนี้ ด้านราคา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.15$, SD = 0.79) ด้านคุณภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.14$, SD = 0.72) ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.12$, SD = 0.77) ด้านประสิทธิภาพ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.20$, SD = 0.74)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เสนอรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดจากการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยว สามารถนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวองค์ประกอบของการท่องเที่ยว กลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวที่ตรงกับอุปสงค์หรือความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ส่งเสริมอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

สรุปผลการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview)

1. ด้านการบริหารจัดการและการดำเนินการที่สอดคล้องกับหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสามมิติ ได้แก่ ด้านราคา ด้านคุณภาพ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และด้านประสิทธิภาพ (United Nations World Tourism Organization, 2004) ซึ่งผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว มีความเห็นว่าเป็นการพัฒนาเมืองด้านการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม คงมีอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจากผลกระทบของการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการในอนาคตต่อไป

2. ด้านประสิทธิภาพโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในโซ่อุปทาน มีความแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่นๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ยังไม่ว่าถึงผู้ประกอบการต้องทำการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้ประกอบการมีความประสงค์ให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลักดันและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นให้มากขึ้น เพื่อให้บริการต่างๆ ต้องทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจ

และกลับมาให้บริการด้านการขนส่งนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างองค์กร เป็นต้น ต้องให้ความสำคัญและผนวกกับด้านห่วงโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว

อภิปรายผลการวิจัย

1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยผลการวิจัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้ การวางแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว การจัดการบริการพื้นฐานและสาธารณูปโภค การจัดการด้านโครงสร้างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสามารถเพิ่มทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยว มีการส่งเสริม คือ กิจกรรมหรือหน่วยธุรกิจที่จุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติ กิจกรรมปลูกป่า กิจกรรมการทำของฝากในชุมชน กิจกรรมด้านวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ ตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นฤตล สวัสดิ์ศรี และมัสลิน ปูนอน, 2562) ที่กล่าวว่าเป็นแหล่งที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมได้อย่างสะดวก

2) ปัจจัยของรูปแบบการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีอิทธิพลต่อความได้เปรียบทางการแข่งขันในสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ด้านประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความสามารถในการแข่งขัน ด้านการบริการลูกค้า และด้านความปลอดภัย ตามลำดับ โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ บริการลูกค้า มีมาตรฐานและคุณภาพให้เหมาะสมกับราคา และจัดรายการนำเที่ยวที่หลากหลายแปลกใหม่เพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ส่งเสริมอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยว เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับบริการท่องเที่ยวความสามารถในการแข่งขัน ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมาย และกลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันโดยเพิ่มทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ความปลอดภัย การให้บริการระบบการจัดส่งระบบขนส่งมวลชนที่มีความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชนัญชิตา อนุชาติ และฐิธิธยา มณีเนตร, 2558) ส่งเสริมให้พัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ทางด้านภาษา และจัดการฝึกอบรมให้นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วุฒิชชาติ สุนทรสมัย, 2563) นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณภาพการบริการ ลักษณะทางกายภาพ และด้านผลผลิตและคุณภาพ ด้านคุณภาพบริการ ประกอบด้วย ความไว้วางใจ สิ่งที่สามารถสัมผัสได้ การเอาใจใส่ ตามลำดับ โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คือ สิ่งที่สามารถสัมผัสได้ ผู้ประกอบการควรมีความพร้อมด้านการจัดสถานที่ การเอาใจใส่ คุณภาพการบริการต้องสามารถปรับเปลี่ยนบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้ทันที ความไว้วางใจ เน้นคุณภาพบริการการสื่อสารและความเอาใจใส่นักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Aliman et al, 2016) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจุดหมายปลายทาง พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกับการเยี่ยมชมเกาะ ภาพรวมของล้งกาวิอยู่ในตำแหน่งที่เป็นปลายทางการท่องเที่ยวที่จะดึงดูดแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ดีสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านประสิทธิภาพด้านห่วงโซ่

อุปทานเชิงท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับ (นาฏยา ชำวัน, คณินันต์ ไสโสณ, และบุญยัง มั่นดี, 2561) เรื่อง เศรษฐกิจการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่สรุปว่า เศรษฐกิจการท่องเที่ยวของหลวงพระบาง มีปัจจัยสำคัญ คือ นโยบายการท่องเที่ยว เป็นภาคส่วนสำคัญอันดับหนึ่ง โดยมีปัจจัยภายในทางเศรษฐกิจคือ ชื่อเสียงการเป็นมรดกโลก ประเพณีท้องถิ่น และสภาพภูมิประเทศ ที่โดดเด่น ผู้คนในท้องถิ่น ที่พัก การขนส่ง และมีอาหารที่สมบูรณ์ ด้านความได้เปรียบทางการแข่งขัน ประกอบด้วย ราคา เช่น ค่าใช้จ่ายในการเข้ารับบริการท่องเที่ยว มีความเหมาะสม อาหารและเครื่องดื่มราคามีความเหมาะสม และมีส่วนลดสำหรับลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว คุณภาพ ผู้ประกอบการต้องเน้นคุณภาพการบริการให้มีมาตรฐาน ระบบการบริการที่มีประสิทธิภาพ บริการด้วยความสะดวกรวดเร็วและทันตามกำหนด นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาโปรโมชันและจัดทำแพ็คเกจที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น พัฒนาการนำเสนอแพ็คเกจออกสู่ตลาดโดยใช้ **Social Media** ระบบการบริการที่รวดเร็วและสถานที่บริการสะอาดมีมาตรฐาน ด้านประสิทธิภาพ ผู้ให้บริการมีการปฏิบัติงานให้สำเร็จ ลุล่วงโดยมีความถูกต้อง และทันเวลาที่กำหนด มีความพร้อมของพนักงานที่จะให้บริการแก่ลูกค้าได้ทันเวลาที่ตามเวลาที่กำหนด ตามลำดับ โดยตัวแปรที่มีน้ำหนักความสำคัญมากที่สุด คุณภาพ ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการบริการที่มีความสะดวกรวดเร็วเน้นคุณภาพให้บริการมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ มีการพัฒนาโปรโมชันและจัดทำแพ็คเกจที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพิ่มมากขึ้น พัฒนาช่องทางสื่อประชาสัมพันธ์ แพ็คเกจใหม่ๆ เข้าสู่ตลาดได้เร็วกว่าคู่แข่ง ด้านประสิทธิภาพ ผู้ให้บริการต้องเน้นเทคโนโลยีเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการปฏิบัติงาน บริการให้สำเร็จลุล่วงโดยมีความถูกต้องและทันเวลาที่กำหนด ราคา มีส่วนลดสำหรับลูกค้าเก่าหรือนักท่องเที่ยวสามารถกำหนดราคาโปรแกรมการท่องเที่ยวได้ เป็นต้น

3) รูปแบบการท่องเที่ยวที่เกิดจากการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มระหว่างนักท่องเที่ยวและชุมชนในแหล่งท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและการจัดการการท่องเที่ยว สามารถนำไปเป็นแนวทางการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยว องค์ประกอบของการท่องเที่ยว กลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวที่ตรงกับอุปสงค์หรือความต้องการของนักท่องเที่ยวในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสามารถทำแผนการตลาดของการท่องเที่ยว นอกจากนี้นักวิจัยสามารถนำแนวคิดไปต่อยอดในการทำวิจัย เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่มีการบริหารจัดการห่วงโซ่คุณค่าในลักษณะคล้ายคลึงกัน ซึ่งประโยชน์ทางวิชาชีพหรือการนำไปปฏิบัติ เช่น ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว สามารถนำข้อมูลด้านการท่องเที่ยวไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในประเทศได้ สำหรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว สามารถนำปัจจัยที่ทำการศึกษาไปวางแผนกลยุทธ์ขององค์กรในแหล่งชุมชน

และภาคเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ (ลำพอง กลมกุล, 2561) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และศาสนาในประเทศอาเซียน กรณีศึกษาหลวงพระบาง สปป. ลาว โดยมีรัฐเข้าไปจัดการส่งเสริมร่วมกับ หน่วยของวัดและศาสนาให้เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงศาสนสถาน ศาสนวัตถุ และประเพณีวิถีทาง ศาสนาที่เชื่อมประสานกับแหล่งการท่องเที่ยวอื่น ๆ ทั้งธรรมชาติ ป่าไม้ น้ำตก ภูเขา ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริม ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงจิตวิญญาณ และยังสอดคล้องกับ (อมรา ไชยมนตรี และวิภาวี ฤกษ์ฤทธิ, 2561) ได้ ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม กรณีศึกษาวัดในนครเวียงจันทน์ นโยบายการ ท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์นโยบายการท่องเที่ยว ค.ศ. 2006-2020 ของ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวใน 3 ด้านหลัก คือ การท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์โดยมีมาตรการสำคัญในการพัฒนาและส่งเสริม การท่องเที่ยวคือ สร้างโครงสร้างพื้นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยว ตั้งแต่สนามบิน ความสะดวก และการ ควบคุมการเข้า-ออกประเทศคุณภาพการให้บริการที่พัก การประชาสัมพันธ์และการดูแลนักท่องเที่ยวอย่าง จริงใจและเมืองหลวงพระบางมีศักยภาพของการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี มีศักยภาพในการพัฒนาสูง มีโครงสร้าง พื้นฐานในด้านการท่องเที่ยวครบ

ผู้วิจัยได้นำผลการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) มากำหนดแนวทางการท่องเที่ยว โดยมีการบริหารจัดการและการดำเนินการที่สอดคล้องกับ หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนในสามมิติ ได้แก่ ด้านราคา ด้านคุณภาพ ด้านนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ และด้าน ประสิทธิภาพ ตามแนวทางขององค์การท่องเที่ยวโลกสหประชาชาติ (United Nations World Tourism Organization, 2004) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ผลการวิจัยข้างต้น รวมถึงความคิดเห็นของ ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ดังนี้ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีการดำเนินตามแผนพัฒนาที่ 8 ตามยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวเมืองหลวงพระบาง โดยส่งเสริมการลงทุนทำ ห้างสรรพสินค้า โรงเรียนนานาชาติ โรงพยาบาล บริษัทขนส่ง ระหว่างประเทศ และโรงแรมในเขตชานเมือง ซึ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ลงทุน สามารถส่งเอกสารคำร้องที่แผนกแผนการและการลงทุน แขวงสามารถ อนุมัติการลงทุนได้ไม่จำกัดมูลค่า ซึ่งผู้ประกอบการและผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว มีความเห็นว่าเป็นการ พัฒนาเมืองด้านการท่องเที่ยวไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตามอาจมีอุปสรรคที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต จากผลกระทบของการขยายตัวของนักท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการบริหารจัดการในอนาคตต่อไป

สำหรับประสิทธิภาพโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมในโซ่อุปทาน มีความแตกต่าง จากอุตสาหกรรมอื่น ๆ ด้านการประชาสัมพันธ์ยังไม่ทั่วถึงผู้ประกอบการต้องทำการประชาสัมพันธ์ด้วยตนเอง ทั้งนี้ผู้ประกอบการ มีความประสงค์ให้หน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องผลักดันและประชาสัมพันธ์ การท่องเที่ยวในแต่ละท้องถิ่นให้มากขึ้น เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างมาก ทำให้ผู้ประกอบการหลายรายต้องปิดกิจการลง

และด้านระบบโลจิสติกส์ยังไม่ดีเท่าที่ควรซึ่งต้องให้ความสำคัญและผนวกกับด้านห่วงโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้บริการต่างๆ ต้องทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและกลับมาใช้บริการด้านการขนส่งนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ทรัพยากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและโครงสร้างองค์กร ต้องให้ความสำคัญและผนวกกับด้านห่วงโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางมาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต้องทำให้นักท่องเที่ยวประทับใจและเกิดการกลับมาใช้บริการโดยมีความสัมพันธ์ด้านประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานเชิงท่องเที่ยว ประกอบด้วย การบริการลูกค้าความปลอดภัยและความสามารถในการแข่งขัน ส่งผลต่อการบริการ ประกอบด้วย ความไว้วางใจสิ่งที่สามารถสัมผัสได้และการเอาใจใส่ ซึ่งการบริการส่งผลโดยตรงต่อความได้เปรียบในการแข่งขันประกอบด้วย ราคา คุณภาพ นวัตกรรม ประสิทธิภาพ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

หน่วยงานภาครัฐ ควรเข้ามามีส่วนในการผลักดันการท่องเที่ยว ที่มีความโดดเด่นและมีศักยภาพในเชิงการแข่งขันที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรการท่องเที่ยวประเภทเดียวกันและแนวทางในการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ไปกำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยร่วมมือกับภาคเอกชนและบูรณาการกับภาคเอกชนและผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การท่องเที่ยวที่เป็นหน่วยงานภาครัฐ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมสนับสนุนการท่องเที่ยว สามารถนำแนวทางในการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริม และจัดการการท่องเที่ยว และการเชื่อมโยงกับธุรกิจการท่องเที่ยวไปบูรณาการกับหน่วยงาน เพื่อให้เกิดผลในเชิงปฏิบัติ

3. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ผู้ประกอบการบริษัทนำเที่ยว ควรเพิ่มการเจาะตลาดกลุ่มนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ ตลอดจนส่งเสริมการเดินทางรักษาความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยว เพื่อติดตามความเคลื่อนไหวของการท่องเที่ยวต่อไป

4. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 เพิ่มการศึกษาพฤติกรรมและความต้องการด้านการท่องเที่ยวของกลุ่มผู้สูงอายุหรือนักท่องเที่ยวต่างชาติ และควรมุ่งศึกษานักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่สนใจเรื่องการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถเพิ่มช่องทางการเก็บข้อมูลเพิ่ม เช่น การสอบถามในระบบออนไลน์เพื่อเข้าถึงกลุ่มนักท่องเที่ยวมากขึ้น

4.2 ศึกษาเชิงลึกเพื่อนำมาจัดทำแผนการตลาดกลยุทธ์ และช่องทางการตลาดการท่องเที่ยว ได้แก่ เรื่องของรสนิยม สไตล์การท่องเที่ยว การใช้จ่าย รูปแบบการเดินทาง ช่วงเวลาการเดินทางของแต่ละกลุ่ม

4.3 ศึกษาต่อยอดการกำหนดเส้นทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว แผนการตลาดและการสื่อสารการท่องเที่ยวมาผนวกและเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เป็นที่ยอมรับในแต่ละภาค เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นการสร้างการรับรู้ให้กับการท่องเที่ยวอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2537). *คู่มือการขยายการค้าและการลงทุนของประเทศไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว*. กรุงเทพมหานคร: ปณัษฐกิจ.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2565). *มรดกโลก อีกหนึ่งแนวทางฟื้นเศรษฐกิจลาว*.
- ชนัญชิตา อนุชาติ. (2558). กลยุทธ์องค์กรเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ : กรณีศึกษาโรงพยาบาลไทยแพทยา แผนโบราณสถานนคร หลวงปู่แฟบ สุภัทโท. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*. 10 (2), 84-94.
- นฤตล สวัสดิ์ศรี และ มัสลิน ปูนอน. (2562). *ศึกษาแนวทางการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดมหาสารคาม เพื่อไปสู่เมืองเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
- นาถยา ชำวัน, คณินนิตย์ ไสยโสณ และ บุญยัง หมั่นดี. (2017). *เศรษฐกิจการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลก หลวงพระบางสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*. 19 (2), 81-96.
- ลำพอง กลมกุล. (2561). *การจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและศาสนาในประเทศอาเซียน: กรณีศึกษาหลวงพระบาง สปป. ลาว*.
- วุฒิชิตา สุนทรสมัย. (2563). อิทธิพลของภาพลักษณ์และคุณค่าตามการรับรู้ของแหล่งท่องเที่ยวต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดจันทบุรี. *วารสารบริหารธุรกิจเศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*. 16 (3), 163-181
- อมรา ไชยมนตรี และวิภาวี กฤษณะภูติ. (2561). *แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกรณีศึกษาวัดในนครเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์*. 35 (3), 189-193.
- Aliman, N. K., Hashim, S. M., Wahid, S. D. M. & Harudin, S. (2016). Tourists' Satisfaction with a Destination: An Investigation. *International Journal of Marketing Studies*. 8 (3), 173-188.
- Hair, J.F., Black, W.C, Babin, B.J. & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis*. (7th Ed.). New York: Pearson

- Minister of Planning and Investment. (2020). Deputy Minister Do Thanh Trang welcomes Sustainable Food Systems Ireland representative. *Online*. From: <https://www.mpi.gov.vn/en/Pages/default.aspx>
- United Nations World Tourism Organization. (2004). Concepts & definitions: Sustainable development of tourism conceptual definition. *Online*. Retrieved from https://www.unwto.org/frameset/frame_sustainable.html